

PONAVLJANJE ZA 5.KONTROLNO NALOGO!

13) V čem se javna poraba ločuje od proračunskih odhodkov?

Javnofinančni odhodki pokažejo obseg javne porabe v posameznem letu in porabo vseh ravni države (osrednja ali zvezna država, regije, lokalne skupnosti-občine)

14) Kako je sestavljena globalna bilanca javnega financiranja?

Bilanca javnega financiranja je sestavljena iz 4 javnofinančnih blagajn:

- državnega proračuna
- občinskih proračunov
- Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje
- Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

15) Kaj pomeni izraz konsolidirana bilanca?

Izraz konsolidiran pomeni, da se v globalni bilanci javnega financiranja medsebojni tokovi med posameznimi blagajnami pobotajo oziroma izničijo.

16) Naštej najpomembnejše vrste javnofinančnih prihodkov. Kaj zajemajo posamezne skupine?

Vrste davčnih prihodkov	Kaj zajemajo?
davčni prihodki	<ul style="list-style-type: none"> - davke na dohodek in dobiček (dohodnina) - prispevke za socialno varnost - davke na plačilno listo - davke na premoženje - domače davke na blago in storitve (DDV, takse, cestnine, ...) - davke na mednarodno trgovino (carine, uvozne dajatve, ...) - druge davke
nedavčni prihodki	<ul style="list-style-type: none"> - prihodki od upravljanja državnega in občinskega premoženja (najemnine, ...) - takse in pristojbine za delo državnih organov (javne uprave) - denarne kazni za pravne in fizične osebe (prometni prekrški, delo na črno, ...)
kapitalski prihodki	<p>prihodke od prodaje državnega (občinskega) premoženja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zgradb, opreme (materialno premoženje) - patentov, licenc, blagovnih znamk (nematerialno premoženje) - zalog in državnih rezerv
prejete donacije iz domačih in tujih virov	pomoči ob naravnih katastrofah, darila itd
transforni prihodki	so prihodki, ki jih institucija javnega financiranja prejema od drugih javnofinančnih institucij (državnega proračuna in proračunov v lokalnih skupnosti, skladov socialnega zavarovanja itd.). V globalni bilanci se pobotajo, ker niso izvorni javnofinančni prihodki.

17) Katere vrste javnofinančnih prihodkov so tekoči prihodki?

Davčni in nedavčni prihodki so tekoči prihodki, ker se pojavljajo vsako leto.

18) Katere vrste javnofinančnih prihodkov so najpomembnejši po velikosti?

Po velikosti so najpomembnejši tekoči prihodki 98%(davčni in nedavčni prihodki), saj so najbolj zanesljivi in najstabilnejši vir financiranja javne porabe znotraj teh pa davčni

(91% vseh prihodkov). Prevladuje domači davek na blago in storitve (davek na dodano vrednost je eden izmed najpomembnejših, ker je najpomembnejši davek države).

19) Kaj so transferji?

Transferji so prejemki (s stališča dajalca transferja, države, so to izdatki), ki jih prejemniki dobijo zastonj in jim v zameno ni potrebno ničesar storiti. Pri tem pa morajo prejemniki izpolnjevati določene pogoje za pridobitev transferja na osnovi zakonsko določenih kriterijev.

20) V čem se davek na dodano vrednost razlikuje od prometnega davka?

Prometni davek (»predhodnik DDV) se je plačeval pri prodaji vsega blaga in storitev v trgovini na drobno kot določen odstotek vrednosti blaga. Davek na dodano vrednost pa ne plačuje samo trgovina na drobno, temveč vse fizične in pravne osebe, ki v Sloveniji opravljajo kako dejavnost, katere letni promet je večji od 5 mio tolarjev.

21) Kdo so davčni zavezanci davka na dodano vrednost?

Davčni zavezanci davka na dodano vrednost so fizične in pravne osebe, ki morajo plačevati davek.

22) Koliko znaša splošna stopnja davka na dodano vrednost?

Stopnja DDV znaša 20 %, za nekatere proizvode in storitve pa je znižana in znaša 8,5 %. Nekateri dejavnosti, ki so posebnega pomena (npr.: zdravstveni zavod), so oproščene plačila davka.

23) Katere temeljne novosti je prinesel novi pokojninski zakon v letu 2000?

S novim pokojninskim zakonom v letu 2000 se je povečala starostna meja za upokojitev za moške in ženske ter delovna doba za ženske, zmanjšale pa so se tudi pravice iz pokojninskega zavarovanja.

24) Katere skupine javnofinančnih dohodkov so najpomembnejše?

Javnofinančne odhodke razvrstimo v štiri osnovne skupine:

- tekoči odhodki (odhodki za financiranje vseh ravni države,...)
- tekoči transferji (socialni transferji, transferji za financiranje nižjih ravni države....)
- investicijski odhodki (nakup osnovnih sredstev države, nakup zemljišč,...)
- investicijski transferji (transferji osebam, ki niso porabniki proračuna: podjetjem, zavodom,...)

25) V čem se investicijski odhodki razlikujejo od investicijskih transferjev?

Investicijski odhodki zajemajo nakupe države za investicijske namene, razen za nakup vojaške opreme, orožja in za graditev ali obnovo vojaških objektov.

Investicijski transferji ne pomenijo povečanja realnega premoženja države, ampak povečanje realnega premoženja prejemnikov teh sredstev (s prejetimi sredstvi države povečajo premoženje).

26) V katero skupino odhodkov bi uvrstila plače javnih uslužbencev? Kam pa nakup vojaškega helikopterja?

Plače javnih uslužbencev bi uvrstila v tekoče odhodke (plače in drugi izdatki zaposlenim), nakup vojaškega helikopterja pa v tekoče odhodke.

27) Ali je za gospodarstvo zaželeno, da ima proračunski presežek (javnofinančni)? Kaj pa primanjkljaj? Pojasni po čem se razlikujejo pogledi keynesijancev in monetaristov pri odgovoru na to vprašanje?

Za gospodarstvo je dobro, če ima proračunski presežek, ker to pomeni, da je več prihodkov kot pa odhodkov. Ravno obratno pa je pri proračunskemu primanjkljaju. Pogosto se proračunski primanjkljaj pojavi v recesiji, ko se zaradi vsesplošnega zmanjšanja gospodarske dejavnosti zmanjšajo tudi davki in s tem javnofinančni prihodki ter povečajo socialni transferji, torej javnofinančni odhodki. Keynesijanci priporočajo, da je v recesiji in ob splošnem zmanjševanju gospodarske rasti potrebno voditi ekspanzivno

fiskalno politiko, ki bo povečala proračunski primanjkljaj. Monetaristi pa so prepričani so, da gospodarstvo dolgoročno vedno zagotavlja polno zaposlenost vseh proizvodnih dejavnikov in da so krize le občasen pojav. Zato je najbolje, da se država ne vmešava v gospodarstvo, saj lahko s svojimi napačnimi ukrepi celo poglobi začasne krize. Zato so nasprotniki proračunskega primanjkljaja, zavzemajo pa se za uravnotežen proračun. Zanj pa je najpogosteje potrebno voditi restriktivno oz. omejevalno politiko.

28) Ali je imela Slovenija lani javnofinančni presežek ali primanjkljaj? Kaj lahko pričakujemo v prihodnjem letu?

V letu 2003 je imela Slovenija javnofinančni primanjkljaj, zato lahko pričakujemo to tudi v letu 2004.

29) Kako je mogoče financirati javnofinančni primanjkljaj? Pojasni prednosti in slabosti posameznega načina.

Obstajajo trije načini:

- zadolževanje države doma in v tujini (s tem se poveča javni dolg, tj. celotna zadolženost države)

- povečanje davkov (v fazi oživiljanja se davki države povišajo (saj imajo podjetja več dobička, poveča se zaposlitev in posledično davki na plače), zmanjšajo pa se transferji države in s tem odhodki države. Povečanje javnofinančnih prihodkov in znižanje javnofinančnih odhodkov imenujemo avtomatični stabilizatorji)

- odprodaja državnega premoženja (privatizacija podjetij, bank,...)

30) Ali lahko Slovenija s stališča maastrichtskih konvergenčnih kriterijev še povečuje javnofinančni primanjkljaj?

Da, ga lahko. Zgornja meja za proračunski primanjkljaj je 3% BDP, leta 2003 je bilo v Sloveniji 1,5%. Pričakujemo pa celo zmanjšanje. Javni dolg ne sme presegati 60% BDP.

31) Naštej osnovne funkcije fiskalne politike! Opredeli!

Osnovne funkcije fiskalne politike so:

- alokacijska funkcija (vprašanje:32,33)

- prerazdelitvena (redistributivna) funkcija (vprašanje 34)

- stabilizacijska in razvojna funkcija (vprašanje 35)

32) Zakaj proizvodnje javnih dobrin ni mogoče organizirati tržno?

Javne dobrine (npr. obramba države, graditev in vzdrževanje cest, parkov, zelenic, javne razsvetljave,...) ne more prepustiti trgu, ker jih potem preprosto ne bi imeli. Nezanimanje zasebnega sektorja za proizvodnjo javnih dobrin je povezana z naravo teh dobrin. Ko je javna dobrina na voljo enemu posamezniku v družbi, drugim ni mogoče preprečiti uporabe. Če bi jih prepustili trgu jih ne bi imeli. Ljudje ne bi prostovoljno plačali zanje, zato država denar dobi netržno (z davki).

33) Kaj so gospodarske javne službe?

Gospodarske javne službe so predvsem podjetja, ki opravljajo infrastrukturne dejavnosti na državni in lokalni ravni (elektrogospodarstvo, telekomunikacije, pošta, železnica, plin, vodno gospodarstvo). Lastnica je država.

34) Ali se v Slovenski dohodninski lestvici kaže prerazdelitvena funkcija fiskalne politike? Kako?

Da, prerazdelitvena funkcija fiskalne politike se kaže v dohodninski lestvici, ker skrbi za enakomernejšo porazdelitev plačila dohodnine glede na dohodke in skrbi za enakomernejšo porazdelitev dohodka in bogasta. To funkcijo opazimo predvsem v progresivni dohodninski lestvici; transf. Plačili šibkejšim delom prebivalstva, socialno varstvo...)

35) Ali je razvojna funkcija fiskalne politike združljiva s keynesijanizmom?

Funkcija poteka v obliki ukrepov za pospešitev gospodarske rasti in/ali umiritev inflacije. Da, razvojna funkcija fiskalne politike je združljiva s keynesijanizmom zato, ker morajo upoštevati priporočila keynesijancev - povečevanje javnofinančnih odhodkov in

zmanjševanje javnofinančnih prihodkov. Gospodarska rast v recesiji spodbuja ekspanzivno fiskalno politiko, za zniževanje inflacije pa je primerna restriktivna.

36) Kaj je osnovna funkcija monetarne oziroma denarne politike?

Naloga denarne politike je skrbeti za ustrezno količino denarja v obtoku. Denarja mora biti dovolj za realizacijo BDP.

37) Kaj je denar? Katere vrste denarja poznaš?

Denar je blago, s katerim lahko v vsakemu trenutku plačamo, ker ga vsi radi sprejmemo kot plačilo.

Vrste denarja: - primarni denar (bankovci, kovanci)
- knjižni denar

38) Kako je nastal papirni denar?

Ker je obstajala možnost kraje zlatih (srebrnih) kovancev, so ljudje zlato nosili v varstvo zlatarjem, v zameno pa so prejeli certifikate. Namesto zlata so za menjavo začeli uporabljati certifikate. Tako se je razvil papirni denar.

39) Kaj je zlati standard? Kdaj je prenehal veljati?

Zlatarji (ali drugi hranilci zlata) so spoznali, da za zamenjavo certifikatov za zlato potrebujejo le določeno rezervo. Preostalo zlato so posodili oz. zanj izdali certifikate. Tako je bilo v obtoku več certifikatov kot zlata v varstvu.

Zlati standard je denarni sistem, v katerem ima denar osnovo v zlatu. Prenehal je delovati zaradi povečane proizvodnje blaga in storitev, ko je začelo primanjkovati zlata za menjavo. Z razvojem transportnih komunikacij se je povečala možnost hitrega pretoka velike količine denarja za zlato, hkrati pa bi se lahko centralna banka določene države znašla v težavah, ker bi imela premalo zlata za izpolnitev vseh zahtev za zamenjavo.

40) Katera so sredstva monetarne politike?

Obrestna mera, eskontna stopnja, količina denarja v obtoku, obvezna rezerva, transakcije na odprtem trgu.

41) S katerimi monetarnimi agregati izražamo količino denarja v obtoku? V čem se razlikujejo?

Vrste denarnega agregata:

- **denarna masa M_1** : gotovina v obtoku + vloge na vpogled (transakcijski računi) nebančnih sektorjev pri bankah + računi republiškega proračuna in drugih finančnih organizacij pri Banki Slovenije
- **denarna masa M_2** : M_1 + toolarske hranilne in vezane vloge pri poslovnih bankah
- **denarna masa M_3** : M_2 + devizne vloge

Razlikujejo se v obsegu zajemanja različnih oblik likvidnih sredstev. Čim višje število ima denarni agregat, tem manj likvidne oblike denarnih sredstev vsebuje.

42) Katere obrestne mere lahko uravnava centralna banka?

Navadno gre za uravnavanje obrestne mere za obvezne rezerve poslovnih bank in obrestne mere, po kateri centralna banka posoja denar poslovnim bankam (to je eskontna obrestna mera).

43) **Katero sredstvo uporablja Banka Slovenije za vodenje denarne politike?**

Količino denarja v obtoku (Evropska CB, VB, ZDA – obrestno mero).

44) **Kdaj igra centralna banka vlogo posojilodajalca v skrajni sili?**

Takrat, ko se poslovne banke zadolžujejo pri centralni banki. Te se pri njej zadolžujejo le izjemoma, ko si denarja ne morejo sposoditi pri drugih poslovnih bankah, ker ga le-te nimajo na voljo. Pri posojanju določa obrestno mero – eskontno stopnjo.

Kadar centralna banka eskontno stopnjo poveča, si bodo poslovne banke prizadevale za manjše zadolževanje pri centralni banki, zato se tudi v tem primeru kreditni potencial poslovnih bank zmanjša, s tem pa tudi količina denarja v obtoku. To je oblika restriktivne monetarne politike. Velja tudi obratno – ekspanzivna politika.

45) **Kako centralna banka posega na odprtem trgu? Kaj se pri tem zgodi s količino denarja v obtoku?**

Centralna banka kupuje/prodaja državne obveznice oz. državne vrednostne papirje, in to tako:

- da na novo izda denar in jih s tem na novo izdanim denarjem odkupi. Ker se s tem količina denarja v obtoku oz. ponudba denarja poveča, se obrestna mera za te obveznice zmanjša,
- nasprotno se zgodi, če centralna banka prodaja državne vrednostne papirje. S takšnimi operacijami na **odprtem trgu** centralna banka uravnava količino denarja v obtoku in obrestno mero kot posledico.

46) **Kako izdaja denar centralna banka? Pojasni vse načine izdajanja denarja.**

Centralna banka izdaja denar na 3 načine: s krediti državi (odprti trg), s krediti tujini (devizni tečaj), s krediti poslovnim bankam (posojilodajalec v skrajni sili).

a) **KREDITI DRŽAVI:**

Centralna banka z operacijami na odprtem trgu na novo izda denar. Imenujemo ga primarni denar. Primarni denar tvorijo: gotovina v obtoku (bankovci, kovanci), računi republiškega proračuna in finančnih organizacij pri Banki Slovenije. S tem ko centralna banka odkupuje državne obveznice na odprtem trgu centralna banka pravzaprav daje posojilo državi.

b) **KREDITI TUJINI:**

Centralna banka lahko posega tudi na devizni trg, lahko uravnava devizni tečaj. Devizni tečaj je cena deviz, zato lahko devizni tečaj poveča tako, da zmanjša ponudbo deviz na deviznem trgu. V tem primeru centralna banka odkupi devize. Devize so terjatve do centralne banke tiste države, katere valuto smo odkupili. Če imamo npr. 1000 USD lahko vedno zahtevamo od ameriške države, da nam te USD zamenja za ameriške proizvode in storitve. Če tega nismo storili pravzaprav kreditiramo ZDA.

Odkup deviz pomeni, da kreditiramo določeno tujo državo, katere valuto smo odkupili. Centralna banka z odkupom deviz pravzaprav da kredit tujini. Devize mora plačati s svojim primarnim denarjem, ki ga na novo izda. Količina denarja v obtoku se poveča, hkrati pa se poveča tudi devizni tečaj (deviza je postala dražja, ker se je povpraševanje po njej povečalo).

c) **KREDITI POSLOVNIM BANKAM:**

Centralna banka igra vlogo posojilodajalca v skrajni sili.

47) **Ali lahko poslovne banke izdajajo denar? Kakšen je princip izdajanja denarja poslovnih bank?**

Poslovne banke izdajajo samo **knjižni denar**, ne pa primarnega. To je denar, ki ga imajo podjetja, posamezniki in druge institucije na računih pri poslovnih bankah (dobroimetje na njihovih računih). Princip izdajanja denarja poslovnih bank je enak, kot je bil v preteklosti, ko so zlatarji izdajali kredite na osnovi hrambe zlata (zlatih rezerv). Če vložimo denar na Novo Ljubljansko banko, ta ne bo vsega obdržala, saj namreč ni verjetno, da bomo vsak

dan prišli na banko, dvignili svoj denar in ga ponovno položili na svoj račun. Tudi drugi varčevalci se ne bodo tako obnašali, ampak bodo vsi varčevalci skupaj v povprečju vsak dan dvignili samo določen del vseh svojih vlog pri banki. Ta odstotek dvigov lahko banka ugotovi na podlagi izkušenj in samo tolikšen del gotovine potrebuje za sprotno izplačevanje gotovine na zahtevo varčevalcev za dvig. Če je ta odstotek 10%, bo Nova Ljubljanska banka potrebovala samo 10% vseh vlog za vzdrževanje tekoče likvidnosti (to je sprotnih izplačil). Preostalih 90% gotovine, ki jih je pridobila z vlogami varčevalcev in jih ti imajo na svojih računih, pa lahko posodi. Na ta način s krediti ustvarja nov denar, saj bo sedaj poleg teh 90% vlog in 10% likvidnostnih rezerv na voljo še dodatnih 90% kreditov.

48) Kakšna je razlika med likvidnostnimi in obveznimi rezervami? Ali se obvezne rezerve obrestujejo?

Likvidnostne rezerve mora imeti poslovna banka za vzdrževanje tekoče likvidnosti – tj. sprotnih izplačil svojim varčevalcem (višino določi na osnovi izkušenj).

Obvezne rezerve pa centralna banka predpiše poslovnim bankam. Za poslovne banke je dobro, če je ta % čim nižji, saj so obvezne rezerve praviloma neobrestovane (izjemoma 1%). Imajo jih pri centralni banki. Izračunajo se kot % vseh tolarskih vlog, prejetih posojil in izdanih vrednostnih papirjev nebančnega sektorja. % obveznih rezerv je odvisen od časa vezave vlog. Nižji je za vloge z daljšim časom vezave. Slovenija leta 2002: 5,1%.

49) Kakšna je višina obrestnih mer v Sloveniji? Ali ustrezajo konvergenčnemu kriteriju za pridružitve EU?

Povprečna stopnja izračunanih obveznih rezerv na vse tolarske vloge je v letu 2002 znašala 5,1%.

Slovenija ustreza konvergenčnemu kriteriju za pridružitve EU.

50) Kakšna mora biti monetarna politika za zniževanje inflacije?

Za omejevanje inflacije je potrebno zmanjševati ponudbo denarja, to je količino denarja v obtoku, posledica pa je večanje obrestnih mer. Ker je bila stopnja inflacije od 70-ih let, ko so začele cene zaradi naftne krize naraščati, osrednji problem ekonomske politike, so države večinoma imele **restriktivno monetarno politiko**. Tudi Slovenija se je ves čas po osamosvojitvi opredeljevala za omejevalno denarno politiko, da bi znižala inflacijo. V obdobju nepolne zaposlenosti proizvodnih dejavnikov in recesije pa bi bila potrebna **ekspanzivna denarna politika**. Večja količina denarja v obtoku naj bi namreč povzročila padec obrestnih mer. Tako bi spodbudili podjetja k večjemu investiranju, saj so krediti pomemben vir njihovega financiranja. Nižje obrestne mere bi spodbudile večje kreditiranje in s tem večje investiranje. Investicije pa bi povečale najprej agregatno povpraševanje, nato pa obseg proizvodnje in BDP ter tako rešile gospodarstvo iz krize.

51) Kakšna je monetarna politika Banke Slovenije?

Leta 1997 se je Banka Slovenije odločila za nadzor denarnega agregata M_3 , čeprav nekateri ekonomisti dvomijo, da je mogoče s tem agregatom nadzorovati inflacijo.

52) Kaj menijo monetaristi o monetarni politiki?

Keynesijanci priporočajo ekspanzivno denarno politiko. **Monetaristi** se ne strinjajo z njimi, saj menijo, da vsakršno poseganje države, torej tudi uravnavanje količine denarja v obtoku, lahko povzroči le še večje težave in neusklajenost. Po njihovem mnenju bo prosto delovanje ekonomskih zakonitosti v daljšem času omogočilo polno zaposlenost. Tako aktivna denarna politika ni potrebna. Namesto tega naj bi uvedli pravilo konstantne stopnje rasti denarne mase, ki bo sledila stopnji rasti gospodarske aktivnosti (BDP), da bo na voljo dovolj denarja v obtoku za prodajo večjega obsega BDP.

53) Kaj je Evropska monetarna unija? Katere so njene članice?

Pravna podlaga za nastanek Evropske gospodarske in monetarne unije je maastrichtska pogodba, podpisana 7. februarja 1992. Pogodba določa pogoje za vstop v Evropsko monetarno unijo (EMU) ter časovni načrt uresničitve le-te. **Načrt je predvidel 3 stopnje:**

- Prva stopnja: Potrebno je bilo liberalizirati tokove kapitala med članicami ter okrepiti medsebojno obveščanje in sodelovanje v denarni politiki.
- Druga stopnja: Pozornost je bila posvečena konvergenci gospodarskega razvoja v državah članicah EU. Države članice EU, ki so se želele pridružiti EMU, so morale izpolniti konvergenčne kriterije za vstop, ustanovljen pa je bil tudi Evropski monetarni inštitut (EMI) kot predhodnik Evropske centralne banke. Prvega januarja 1999 je 11 držav EU, ki so izpolnjevale konvergenčne kriterije in so želele vstopiti v EMU, ustanovilo EMU.
- Tretja stopnja: Pojavi se nova valuta – evro. Določeni so bili fiksni obračunski faktorji (devizni tečajji) glede na nacionalne valute članic EMU. Popoln prehod na evro je potekal v okviru triletnega obdobja. V tem času je bilo še mogoče uporabljati nacionalne valute, evro pa še ni bil v uporabi za gotovinska plačila. Julija 2002 je evro postal zakonito plačilno sredstvo v vseh državah članicah EMU, nacionalne valute držav članic pa so vzeli iz obtoka. Od tedaj torej na primer v Italiji ne plačujemo več z lirami,.. ampak samo še z novo valuto evrom. Evro sestavlja 100 centov.

Članice EMU so vse članice EU (pred širitvijo 2004) razen Danske, Švedske, Velike Britanije in novih 10 članic.

54) Kateri so konvergenčni kriteriji za pridružitvev Evropski monetarni uniji? Ali Slovenija izpolnjuje kriterije?

Ti kriteriji so tako fiskalni, ker sodijo v okvire fiskalne politike, kot monetarni.

Monetarni kriteriji postavljajo omejitve, kar zadeva stopnjo inflacije in višino obrestnih mer. Tako stopnja inflacije države kandidatke ne sme biti višja od povprečne stopnje inflacije treh držav z najnižjo inflacijsko stopnjo, povečane za 1,5 – odstotne točke. Izračun za leto 1999 kaže, da inflacija ne bi smela preseči okrog 2,1%. Obrestna mera pa ne sme biti višja od povprečne obrestne mere treh držav z najnižjimi obrestnimi merami, povečane za dve odstotni točke. Prav tako je morala biti nacionalna valuta države kandidatke vključena v sistem deviznih tečajev EMU vsaj dve leti neprekinjeno. Ta sistem je določal dovoljene meje gibanja deviznih tečajev držav članic EMU.

Fiskalna kriterija sta dva. Prvi kriterij postavlja zgornjo omejitev na višino javnofinančnega primankljaja v tekočem letu. Ta je lahko največ 3% BDP. Drugi fiskalni kriterij pa zahteva, da celotni javni dolg ne presega 60%.

55) Kaj je devizni tečaj?

Je instrument tečajne politike; je cena tujega denarja, izražena v domačem denarju.

56) Katere režime deviznega tečaja poznaš?

- Trdni devizni tečaj (fiksni)
- Drseči devizni tečaj: -prosto drseči devizni tečaj
-uravnano drseči devizni tečaj

57) V katerih režimih se mora centralna banka intervenirati na deviznem trgu?

V režimu trdnega deviznega tečaja; zato, da ostane tečaj v mejah +/- 1%.

- $\uparrow U \Rightarrow \uparrow D$ po devizah - \uparrow tečaja preko meje \Rightarrow CB: $\uparrow S$ in zadrži rast tečaja (iz rezerv)
- če je presežek (S) deviz $\Rightarrow \downarrow$ tečaj pod mejo \Rightarrow CB: odkupi presežek z novo natisnjanim denarjem \Rightarrow inflacija

58) Kakšna je razlika med devalvacijo in depreciacijo? Kakšna pa med revalvacijo in apreciacijo?

Devalvacija je zvišanje (\downarrow prednosti domače valute/denarja) uradnega deviznega tečaja v razmerah fiksnih deviznih tečajev (za eno enoto tujega denarja sedaj odštejemo več domačih denarnih enot).

Depreciacija pa je zvišanje uradnega deviznega tečaja v razmerah drsečih deviznih tečajev.

Revalvacija je znižanje (\uparrow vrednosti domače valute/denarja) uradnega deviznega tečaja v razmerah fiksnih deviznih tečajev (za eno enoto tujega denarja sedaj odštejemo manj domačih denarnih enot).

Apresiasija je znižanje uradnega deviznega tečaja v razmerah drsečih deviznih tečajev.

59) Ali Banka Slovenije lahko devalvira tolar?

Velja za fiksni tečaj oz. režim tečaja. V Sloveniji pa imamo **manav.** Drsečega; torej lahko le a/depreceira.

60) Katere države uporabljajo (ali so uporabljale) fiksni devizni tečaj?

V mnogih državah z letom 1944, ko je nastal t.i. brettonwoodske sistem. Ta je obstajal celotno povojno obdobje vse do leta 1971, ko so ZDA odpravile konvertibilnost svoje valute na podlagi zlata.

BIH, Avstrija, Latinsko Ameriške države.

61) Ali je evro uspešna valuta? Ali bi bilo smiselno denarne prihranke ob uvedbi evra zamenjati v evre?

Merimo z gibanjem njegovega deviznega tečaja glede na tečaj USD. Kljub napovedim je ↓. Takoj po uvedbi je bil 1;18 USD; 1999 je bil 0;98, kasneje 1,33 USD. Da.

62) Kako se je gibal realni tečaj tolarja po osamosvojitvi?

Tolar je po osamosvojitvi realno apreciral, kar je povzročilo precejšnje probleme izvoznikom. Država ni intervenirala na deviznem trgu, ampak na druge načine subvencionirala in podpirala izvoznike.

63) Kaj je naloga zunanjetrgovinske politike? Katera so njena sredstva?

Uravnava predvsem zunanjetrgovinske tokove, to je uvoz in izvoz blaga. Sredstva, ki jih uporablja: carine in necarinske oblike zaščite.

64) Opredeli carine! Kakšne so splošne težnje carinskih stopenj?

Carina je predpisan znesek, ki ga lastnik blaga plača državi v nacionalni valuti, ko blago prečka državno mejo. Carine so najstarejša oblika omejevanja svetovne trgovine za zaščito domačih proizvajalcev pred tekmeci v svetu.

2 funkciji: fiskalna (pridobitev prihodka države) in zaščitna/protekcioniistična (zaščita domače industrije pred tujo konkurenco).

65) Naštej nekaj necarinskih oblik zaščite!

- Subvencije in povračilne dajatve
- Količinske omejitve
- Uvozna (izvozna) dovoljenja in prepovedi
- Protidumpinški ukrepi (prodaja pod ceno)
- Prelevmani
- Tehnične in upravne ovire v mednarodni trgovini (zdravstveni certifikati, način pakiranja, potrdilo o izvoru blaga, različne tarife za prevoz,...)
- Carinski postopek in določanje carinske osnove
- Necarinske dajatve pri uvozu (taksa za izenačevanje carinske osnove, konzularne dajatve,...)
- Preostali ukrepi, ki omejevalno vplivajo na zunanjetrgovinsko menjavo (davčni predpisi, kreditni pogoji, stimulacije in oglaševanje,...)

66) Kateri so najpomembnejši slovenski zunanjetrgovinski partnerji?

EU (zlasti Nemčija in sosednje države) + Hrvaška.

67) Ali je slovenska zunanja trgovina pravilno usmerjena?

Problem velike navezanosti/odvisnosti od posameznih partneric, tudi zaradi prenosa gospodarskega stanja partneric v Sloveniji.

68) Kaj je protekcionizem?

Protekcionalizem imenujemo politiko države, katere namen je zaščita domačih proizvajalcev pred uvozom.

69) Kaj so protidumpniški ukrepi?

(dumping: prodajati pod ceno, npr. izvozne cene neke države so nižje od produkcijskih stroškov, hkrati pa višje kot doma)

70) Ali so cerine z ekonomskega stališča zaželjene?

Z ekonomskega stališča bi bilo bolje brez carin, saj le te ovirajo prost pretok blaga in storitev; kar onemogoča popolno izkoriščanje primerjalnih prednosti gospodarstev.

71) Učinki carin! (graf, opis učinkov z grafom!!!)

